

Nyathi manyako onyuol e gweng' mar Ihithe kawuono. Ihithe nitiere Nyeri, Kenya madiere. Min nyathi niggi mor mogundho.

En kogwen. Iro wuok e jokon. Rombe ariyo nindo. Mon moko rito oko ka gimiel.

Mon go niggi mor. Gikelo chiemo mopogore opogore. Gikelo oganda marateng', ng'or, bando moregi, nyuka ma obagi, alode mopogore opogore, rabuon, rabolo mitedo gi mochiek gi chiemo mamoko.

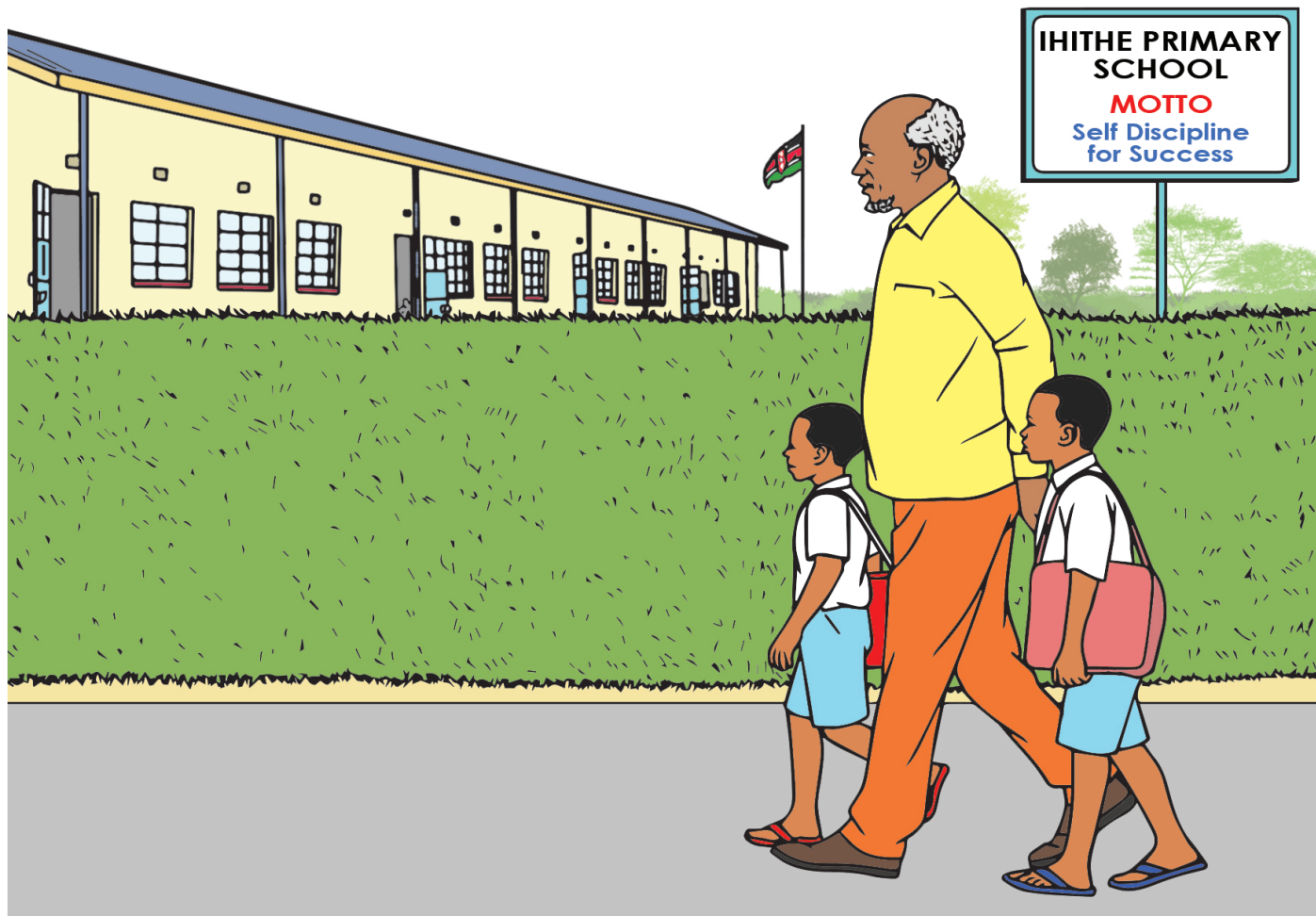

Nyathi ma nyakoni iluongo ni Wangari. Nying maber ne nyako ma dende rateng'. Onenore nyako ma otegno. Osiko ka orieyo bedege kendo ogwe tiendege. Chalni odwaro mondo ofu.

Min Wangari mor ahinya. Wuon gi bende mor. Mae nyathigi mar adek. Kawuono en odiechieng' maduong' e dalani. Wede, osiepe gi jirende obiro neno nyathi ma onyuol kawuono.

Nyasi maduong' biro bedo. Ibiro ted chiemo mang'eny kata gigo ma imadho bende biro bedo mang'eny. Chiemo kaka mokimo, ring'o mobul kata ring'o ma ochwaki biro bet. Nyuka ma obagi, chai gi chak ma opuo bende biro bedo. Magi duto ibiro tim mondo jodala gi anyuola orwak Wangari. Ji duto biro wer ne nyathi ma nyakoni.

Wangari ne odongo kuom del kendo gi riek. Jogweng' duto ne ohere. Kendo ji ne wacho ni Nyasaye bende ne ohere. Kane en gi higni adek, wuon gi gi min gi ne odar ka gia Ihithe. Jo Ihithe ne nigi kuyo.

Wangari ne nigi owete ariyo. Maduong' ne iluongo ni Nderitu to matin ne iluongo ni Wambugu. Nderitu gi Wambugu ne oyuak mang'eny chieng' mane jonyuolgi gi Wangari ne odar.

Ne ok gidhi skul kuom ndalo ariyo. Ne gidhi dak gi kwargi gi dagi. Ne koro gikwayo mana rombe. Odiechieng' mar adek, kwargi ne oduokogi e skul mane githie mar Ihithe Primary School.

Wuon Wangari ne odhi dak Nakuru.
Nakuru nitiere e Rift Valley mar Kenya.
But taon ma Nakuru nitiere nam
maduong' ma iluongo ni Nam Nakuru.
Namb ni nigi winyo ma iluongo ni atur
kenda.

Wuon Wangari ne dhi tiyo Nakuru.
Ne odhi tiyo e puoth John Fletcher.
Ne otiyo e puodho maduong'.
Pilepile gokinyi, ne onyiedho dhok.
Godhiambo to ne okwa dhogegi.

Wangari koro ne en nyako maduong'.
Ne en gi higni auchiel. Ne ohero luwo
wuon gi kamoro amora mane odhiye
e puodhoni. Ne ohero penjo wuon gi
penjo mang'eny kuom yiende. Bende ne
opono mafua mondo oter ne min gi.

Wangari ne onego odhi e skul. Ne onge skul mane onyalo dhie e puodho kama ne gidakie. Kane obedo ja higni abiryo, wuon gi ne oduoke gi min gi thurgi Ihithe. Owetene ne mor nene kendo. Ne ok ginindo otieno no. Wangari ne ogano negi gik mane oneno Nakuru.

Ne onyisogi kuom yien mane oneno kuno. Bende ne onyisogo kuom dhok, rombe gi mang'eny mane oneno. Ne ohero puodho mane gidakie. Kinyne, wuon gi ne odok kende Nakuru. Wangari, Nderitu, Wambugu gi min gi ne odong' Ihithe. Nderitu gi Wambugu to ne mor molojo.

Kane pok higano orumo, kwargi ne ohero Wangari e skul mane owetene some mar Ihithe. Nderitu gi Wambugu ne omor neno nyamin gi e skul. Ne gilworo kode skul. Wangari ne ohero yiende mane oneno e skul.

Wangari ne omor ahinya bedo e skul. Ne ohero japuonj gi mane iluongo ni Mrs. Mutahi. Mrs. Mutahi ne opuonjogi wende mang'eny kendo ne onyisogi sigana mathoth. Wangari bende ne oganonegi mane oneno Nakuru. Ndalo moko ne oyuak nikech ne ogombo wuon gi. Ne odwaro ni mondo odog ire e puodho maduong'.

Kane owuotho ka odok dala, ne oneno mafua mopogore opogore e yo. Ne oponogi mondo onyis dagi. Dagi ne oluonge ni Nyar Yien nikech ne osiko ka owuoyo kuom yien.

Bang' skul ne okonyo min gi moto. Kendo ne gidhi tuomo pi e aora mar Kagumo chieng' Ngeso. Chieng'no bende ema ne giluko lepgi. Nderitu gi Wambugu ne ohero go abal machiegni gi aora.

Kane Wangari en ja higni 11, ne odhi e skul ma iluongi ni St Cecilia Intermediate School ma nitiere Mathari. Mrs. Mutahi mane puonje ne nigi kuyo. Ne ohero Wangari ahinya. Ne owacho ni Wangari ne en nyako ma riek ahinya. Ne okonyo jopuonjre mamoko bende. Jo klasgi ne oyuak kane giwinjo ni Wangari dhi e skul machielo.

Nderitu gi Wambugu bende ne nigi kuyo. Nyamin gi ne koro biro bedo mabor kodgi. Ne gidwaro mondo gin bende gidhi gisom e skundno. Min gi ne onyiso gi ni St. Cecilia Intermediate School ne en mar nyiri lilo kendo ne en skul ma ji dakie.

Wangari koro ne ok wuothi ka odhi skul. Kendo ne ok otim tije puodho kaka ne ojatimo ka en dala. Ne ok odhi sombo pi e aora Kagumo. Bende ne ok odhi moto. Tich mane Wangari timo ne en mana somo.

Kane en e skul, Wangari ne gombo wuodhe mane ojabedo go gi wuon gi. Ne ogombo dhi e aora. Ne ogombo dhi moto. Kane nyithindo oloro, ne ojabedoga gi mor nikech ne oneno owetene, min gi gi anyuolane mane nitiere Ihithe.

Bang' higni ang'wen, Wangari ne otieko somo St. Cecilia Intermediate School. Kendo en bende ema ne okuongo e klas gi. Ne omedo tiegore e somo odhi Loreto Girls High School manitiere Limuru. Kuno ne osomo matek kendo ne okadho penj.

Higa mane otimo penj, Wangari ne en namba achiel Kenya mangima. Jopuonjre, jopuonj gi jonyuol duto ma Loreto ne obedo gi nyasi maduong'! Jogweng' ma Ihithe ne wuoyo kuom Wangari Muta. Jokenya duto ne owinjo gima nyathigi ne otimo. Ne omiyogi nyadhi maduong'.

Higa mane luwe, Wangari Muta ne omi thuolo mar dhi somo ma ok ochulo Amerika. Ne odhi somo e skul ma iluongo ni Mount St Scholastica College ma nitiere Atchison, Kansas. Ne oyudo digri mare bang' higni ang'wen.

Bang' mano, ne oyudo digri mar ariyo moa e University of Pittsburgh. Ne odhi puonjoji kaka ji nyalo weyo lilo yamo. Ne osiko ka onyiso ji ni piny dwaro yien. Kare dagi ne otimo maber kuom lounge ni Nyar Yien.

Kane oduogo Kenya, ne ondike gi jo yunivasiti. Ne omor ahinya nikech ne otiyo gi dhano ma opogore opogore. Bang'e, ne onyuome gi Mwangi Maathai.

Ka pok obudho ahinya, Nyar Yien ne obedo miyo. Nyathigi ma kayo ma wuoyi ne iluongo ni Waweru. Nyathigi mar ariyo ne en nyako mane iluongo ni Wanjira. Waweru ne mor ahinya kuom yudo nyamin. Wangari ne mor ahinya kuom nyuolo nyako kendo ne olemo mondo nyare bende obed Nyar Yien.

Nyathine ma chogo bende ne en nyako. Nyinge ne en Muta. Waweru gi Wanjira ne ok dwa nindo nikech ne gidwaro ni gibedi but nyamin gi matin sa ka sa.

Kaka magi ne medo timore, Wangari ne pod jiwo ji mondo opidh yien. Ne ochako kuonde ma ji nyalo nyiewo yien mondo gipidhi e gwenge mang'eny. Ne onyiso mon ni ka gidwaro ni gimoti to nyaka gipidh yien.

Wangari ne ohero nyithinde kendo ne ohero owetene ariyo. Bende ne owinjore gi nyiminene adek. Ne okelo nyiminene mondo odak kode Nairobi kendo ne oyawo negi kar ohala. Ne gimor ahinya.

Wangari to ne pod medo mana pidho yien. Kendo ne omedo tiegore e sombe. Ne oyudo digri ne mar adek. Onge dhako moro amora mane oseyudo digri adek ndalono e Afrika ma Ugwe mangima. Ne pod opuonjo e yunivasiti.

Jopuonjre duto mane nitire e yunivasiti ne ong'eye kendo ne gihere. Ne opuonjogi gik mang'eny. Nonyisogini ok ochuno ni nyaka iyud digri koka inyalo pidho yien. Ne omiyo gi yien kendo ojiwo gi mondo gipidh yien e yunivasiti kanyo.

Nyar Yien koro ne en profesa. Ji duto e piny mar Kenya ne ong'eye. Jo Iithe ne ok nyal pondo. Jopiny duto ne wuoyo kuom Wangari, nyargi. Nyinge ne luongore kuonde dute te.

Ne ochako kuonde ma ipodho yien mathoth e piny Kenya. Ne opuonjo mon kaka ginyalo choko yien ma ginyalo pidho. Ne onyiso gi ni yien mane gipidho ne gin yien manyiso kwe. Mon gi koro nechako kuonde ma ipodho yien thuchegi.

Ndalo koth, ne gipidho yien e puothegi. Ne gipidho yien e pewe ma onge gimoro. Koro ne ginyalo yudo yien mimodo gi maka. Ji duto ne mor gi Wangari, profesa mar yien.

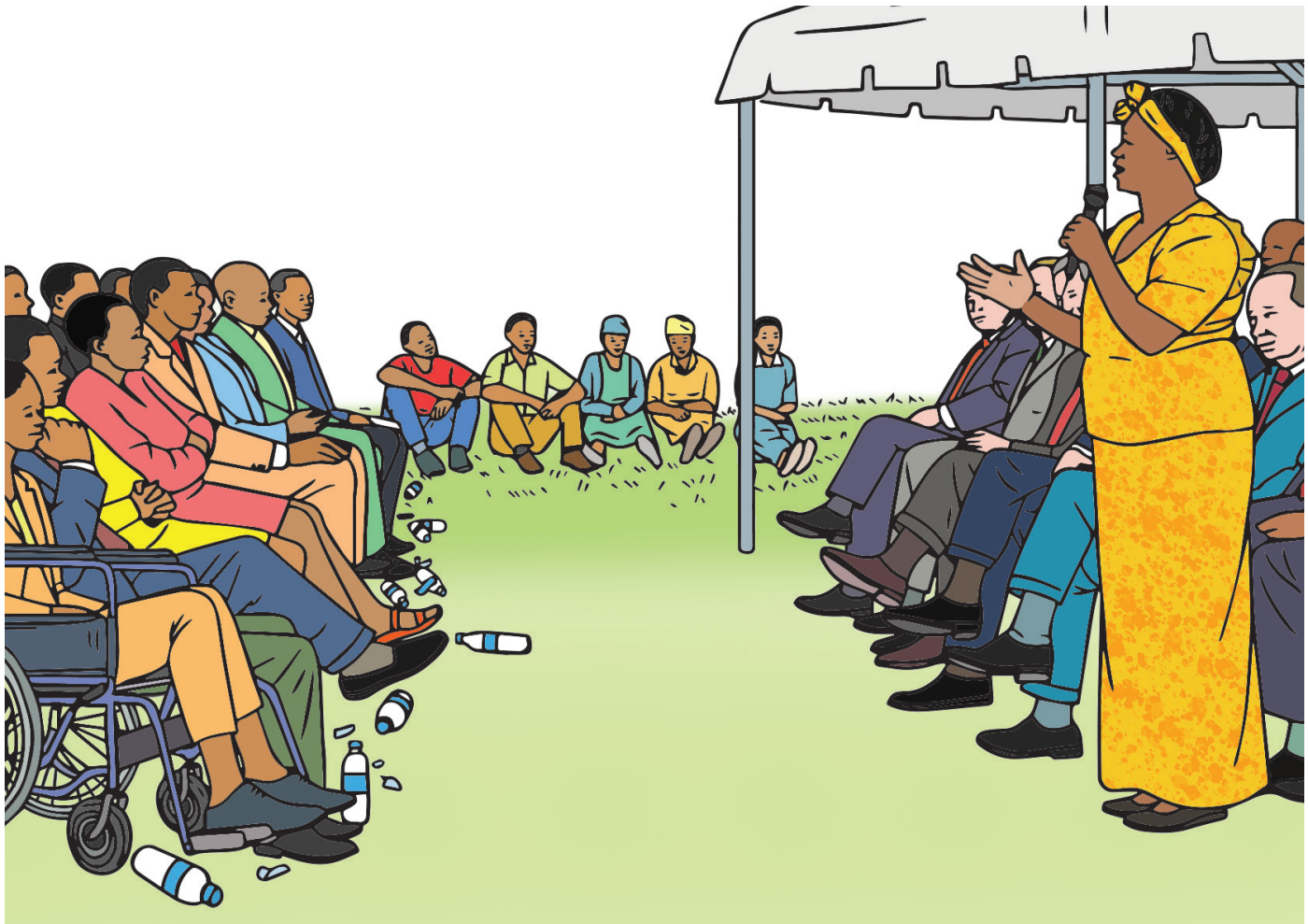

Profesa Wangari ne omiyo ji parore kapok gi ng'ado yien. Ne ok odwa ni ji ong'ad yien mondo ogedgo. Ne odwaro ni dhano obed gi kwe kindgi giwuon kendo kindgi gi piny. Wangari ne olimo pinje mang'eny.

Ji e pinjegi ne winjo humbe. Ne onyiso ji tije mane otimo. Ne owuoyo gi oganda mathoth kendo ne ondiko bugé mang'eny. Jo Tetu ne oyiere mondo obedi jakanyono margi.

Ne oyiere kaka jalup jatelo mochung' ne piny gi mwanduge. Kendo ne odwaro bedo ker mar Kenya. Jok moko ne ogone ombulu. Ranyisi mane en go ne en yien mar Acacia. En e Nyar Yien mane dwaro bedo ker.

Nyar Yien ne olandore kendo ne oyudo mich mang'eny. Ji ne mor gi tije mar pinyni gi kwe mane ohero. Ne odwaro ni wadak kama ler. Chieng' moro achiel, Profesa Wangari ne wuoyo gi oganda e pap moro maduong'. Chieng' ne kech ndi. Welo mane obiro ne omi pi modho manitiere e chupa mag plastik. Kane ochung' mondo owuo, ne omako dho ji nono.

“Iwito chupa ni mar plastik kanye?” ne openjo.

“Aneno mana ka obolgi kamoro amora,” Wangari ne owacho.

Wi welo ne okuot kendo ne gikwanyo gi ma kanyo nobedo maler kendo.

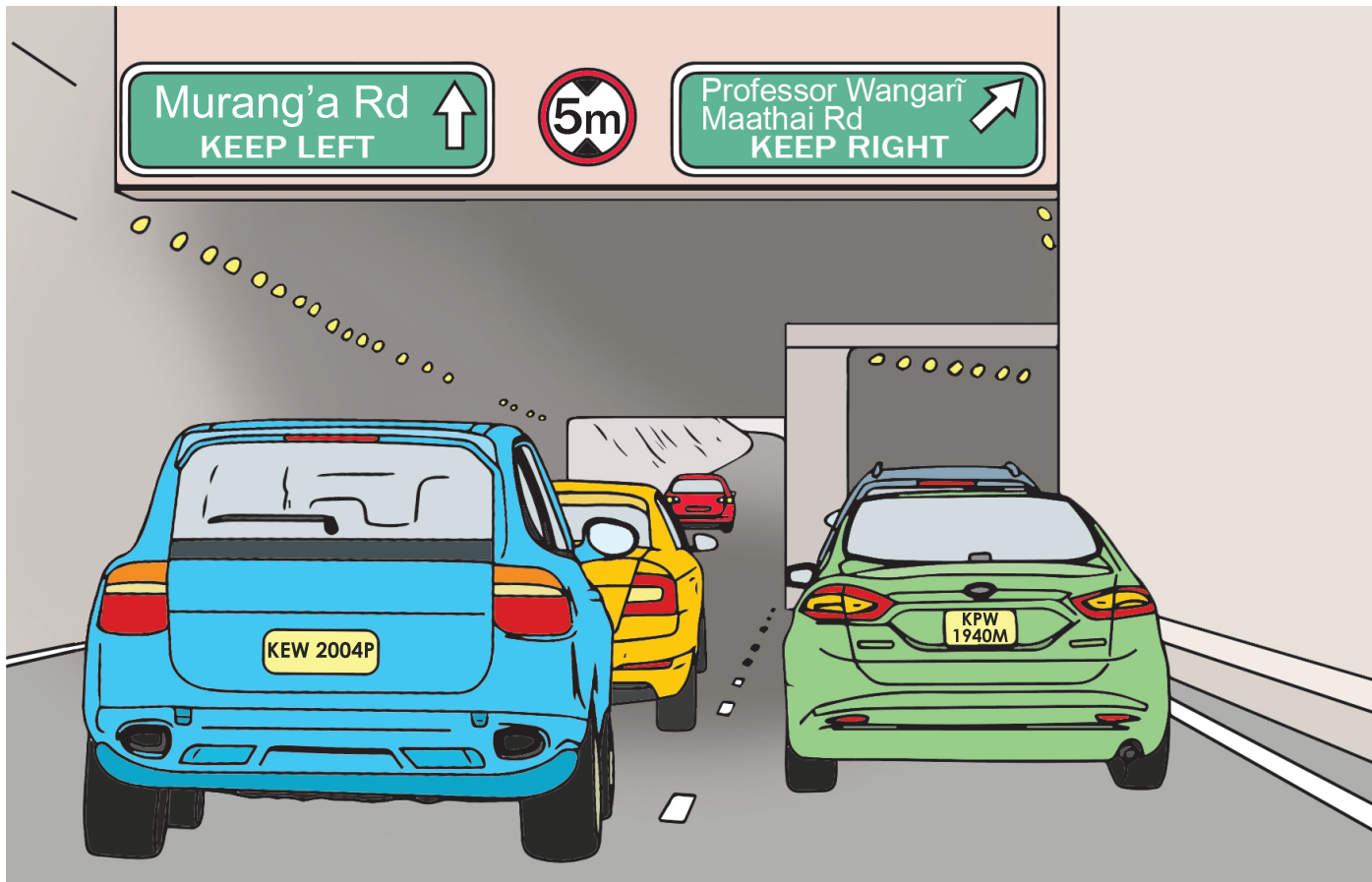

Nyar Yien ne okia ni gik mabeyo moko ne pod ni nyime. E higa 2004, Profesa Wangari Muta Maathai noloyo mi omiye Nobel Peace Prize. Ne omiye mich ni kuom tije mar pidho yien mondo piny obed maber kendo kuom kelo kwe e piny. Ne en e miyo mokuongo e Afrika mangima mondo oyud mich ni. Ne en gi mor gi ilo.

Jokenya duto bende ne mor kode. Afrika mangima bende ne mor. Jotelo e piny mangima ne opwoye. Mano ne omede mijing'o mar jiwo ji mondo omed pidho yien.

Profesa Wangari Maathai ne ochiwo sigand winyo moro matin mane okonyo bungu maduong' ma ok owang'. Bende ne okonyo pidho yien mang'eny. Ji duto ne okuyo odiechieng' mane Profesa Wangari Maathai ne otho. Ne en gi higni 71. Kane pok otho, ne owacho ni gombo ne en ni kik ng'ad yien moro amora ni iloso godo sanduge. Mano ne omiyo sanduge olos gi anywongi gi omimi. Sanduge bende ne oum gi bendera mar Kenya.

Jomoko wacho ni mane iike, yien moro manitieri Nyeri bende ne oyuage. Chakre tho ne, gik mathoth osetim gi nyinge e piny mangima. E piny Kenya, ndara moro mane chon iluongo ni Forest Road sani iluongo gi nyinge.

